

Ovocné dřeviny v krajině 2007
projekt OP RLZ CZ.04.1.03/3.3.13.2/0007

VÝZNAMNÍ ŠKŮDCI OVOCNÝCH DŘEVIN V EXTENZIVNÍCH VÝSADBÁCH

Ing. Stanislav Boček, Ph.D.
ZF MZLU v Brně

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem EU,
státním rozpočtem České republiky a Zlínským krajem

Květopas jabloňový (*Anthonomus pomorum*)

Význam

- Slabší napadení není škodlivé
- přirozená probírka plodů
- Silné napadení
- může zničit až 80 % násady květů

Příznaky

- Brouci vyžírají do rašících pupenů otvory
- Okvětní plátky se nerozvinou, hnědnou a zasychají
- V poupěti rohlíčkovitá, bělavě žlutá larva s tmavě hnědou hlavou

Vývojový cyklus a ekologie

- Brouci přezimují v prasklinách za kůrou
- Na jaře při teplotě nad 10 °C naletují na jabloně - páření
- Samice kladou do květních pupat po 1 vajíčku
- Po 10 dnech se vyvíjí larva - vyžírání květní orgány
- Asi za 1 měsíc se larvy kuklí, za 1-3 týdny se líhnou imaga
  - krátký úživný žír, vyhledání letního úkrytu
- Na podzim - zimní úkryty

Ochrana

- nepřímá
  - parazitoidní lumci (*Scambus pomorum*) a lumčiči (rody *Pimpla*, *Apanteles*)
- přímá
  - dle vyhodnocení množství brouků při dosažení teploty nad 15 °C- oklepávání větví
  - preparáty na bázi *Bacillus thuringiensis tenebrionis*
  - přípravky na bázi rostlinných či minerálních olejů (Frutapon, Oleoekol)
  - insekticidy Karate, Decis, Novodor, Talstar, Zolone - fenofáze myšího ouška

Obaleč jablečný (*Cydia pomonella*)

Význam

- Jeden z nejvýznamnějších škůdců jableoní
- Původce červivosti
- Napadené plody výrazně zvyšují riziko napadení moniliovou hnilobou

Příznaky

- Červivost plodů
- V jednom plodu pouze jedna housenka
- masově bílé barvy
- Otvor v plodu vyplněn suchým trusem
- Chodba způsobená žírem směřuje do jádřince
- Plody napadené 1. generací opadávají

Vývojový cyklus

- Přezimuje housenka v zápředku v prasklinách kůry
- Housenky se kuklí na jaře, motýli se líhnou v květnu
- V teplejších oblastech - 2 generace ročně, v chladnějších oblastech - 1 generace
- Samice po spáření kladou vajíčka na mladé plody nebo listy (teplota nad 16 °C), 1 samice 80-120 vajíček
- Housenky se líhnou po 8- 15 dnech
  - krátký povrchový žír, poté do plodu
- Po 4 týdnech opouští housenky plod
  - spouští se po vlákně k zemi nebo slézají po kmenech

Ekologie

- přirození nepřátelé - dravé plošnice čeledí *Miridae* a *Antocoridae*
  - střevlíci, drabčící
  - sýkory

Ochrana

- nepřímá
  - prostorová izolace od líhnišť motýlů (alespoň 100 m)
  - podpora predátorů (ozelenění meziřadí, vyřazení toxických pesticidů)
  - ptačí budky
- přímá
  - malé plochy, zahrádky - lapací pásy
  - preparáty na bázi *Bacillus thuringiensis tenebrionis*
  - insekticidy- při zjištění více než 2 vajíček na 100 plodech
Insegar, Dimilin, Nomolt, Trebon, Calypso.

Pilatka jablečná (*Hoplocampa testudinea*)

Význam

- Významný škůdce, zejména v intenzivních výsadbách
- Jedna larva zničí až 4 plody

Příznaky

- Červivost mladých plodů
- Povrchové poškození plodů
  - typická spirálovitá korkovitá jizva
- Vnitřek plodu vykousaný, vyplněný rezavou drtí
- Malé plůdky - opad
- Velké plody - znehodnocení

Vývojový cyklus

- Přezimují larvy- housenice - v půdě
- Kuklení na jaře
- Dospělci se líhnou před květem jabloní
- Samice kladou vajíčka pod kališní lístky
- Larvy se líhnou za týden, po svlékání mohou napadnout další plody
- Začátkem července se housenice zahrabávají do půdy- kokon

Ekologie

- Parazitoid larev- lumek *Lathrolestes ensator*
housenice v půdě parazituje lumek *Aptesis nigrocincta*

Ochrana

- nepřímá
  - podpora přirozených nepřátel
  - nejcitlivější raně kvetoucí odrůdy (James Grieve, Idared)
- přímá- chemická
  - práh škodlivosti - 2 a více vajíček na 100 květů v době opadu korunních plátků,
Zolone 35 EC, Reldan 40 EC

Mšice jabloňová (*Aphis pomi*)

Význam

- Hospodářsky významný škůdce jabloň

Příznaky

- Napadené listy a výhony - deformace,
- zůstávají zelené
- Zelené larvy i dospělci na rubu listů - kolonie
- Lesklá černá vajíčka- v zimě na výhonech

Vývojový cyklus

- Přezimují vajíčka na výhonech a větvích
- V dubnu se líhnou larvy
- Za 14 dní se vyvíjí zakladatelky
  - bezkřídlé živorodé samičky
- Až 13 generací ročně
- Okřídlené samice - přelet na jiné stromy

Ekologie

- přirození nepřátelé - slunéčka, střevlíci, ploštice, zlatoočka, larvy pestřenek, larvy bejlomorek (rod *Aphidoletes*)
- mšice roznášejí do korun mravenci

Ochrana

nepřímá - podpora přirozených nepřátel

- odstranění odřezaných větví
- lepový pás (mravenci)

přímá - předjarní postřik olejovými přípravky (Oleoekol)

- selektivní insekticidy : Pirimor DG, Aztek 140 EW

Mšice jitrocelová (*Dysaphis plantaginea*)

Příznaky

- Kolonie mšic na spodní straně listů
  - načervenalé nebo modrošedé zbarvení,
  - voskový poprach
- Listy a vegetační vrcholy se deformují
- Barevné změny - červené a žluté
- Deformace plodů

Vývojový cyklus

- Přezimují vajíčka
- Líhnutí na jaře
- Dospělci v květnu přelétají na jitrocel, v září se vrací na jabloně

Ochrana

- shodná jako u mšice jabloňové
- střídání přípravků - antirezistentní strategie

Mera jabloňová (*Psylla mali*)

Význam

- Škodí larvy sáním na rašících listech a květních pupenech
  - zasychání květů
- Hojný výskyt v zanedbaných výsadbách, zejména v chladnějších oblastech

Příznaky

- Zelené nymfy s červenýma očima
- Vylučování kapiček medovice
  - slepené rašící pupeny
- Zasychání květů
- Deformace plodů v okolí kalicha
- V zimě - v blízkosti plodonožů
  - přezimující žlutooranžová vajíčka

Vývojový cyklus

- Přezimují vajíčka, na jaře se líhnou larvy
- Konec května - okřídlení dospělci
- 1 generace ročně
- Od srpna do října
  - kladení vajíček na plodonosné dřevo

Ochrana

nepřímá - podpora přirozených antagonistů

přímá - předjarní ošetření
olejovými přípravky

Mera skvrnitá, mera hrušňová (*Psylla pyri*, *Psylla pyricola*)

Význam

- Významní škůdci - někdy považováni za jeden druh vykazující sezónní dimorfismus
  - letní forma - světlí dospělci
  - zimní forma - tmaví dospělci
- Odumírání listů a květů, deformace plodů
- Omezení růstu, slabá násada plodů

Příznaky

- žluté zploštělé larvy na listech a letorostech
  - deformace, retardace růstu
- medovice ucpává průduchy, odumírání listů
  - rezivění plodů, napadení saprofytickými černěmi

Vývojový cyklus

- Přezimují dospělci - oranžoví (mera hrušňová)
- tmavě šedí (mera skvrnitá)
nebo 1 druh - sezónní dimorfismus
(letní forma - světlá, zimní forma - tmavá)
- Samice kladou v únoru vajíčka
- Druhá generace v květnu - škodlivější

Ekologie

- vajíčka a larvy jsou napadány dravými plošticemi a rodem *Orius*

Ochrana

nepřímá - v zimě očistit a spálit starou borku

přímá - insekticidy v době kladení vajíček (březen a květen)
- insekticidy Frutapon 7 E, Talstar 10 EC, Zolone EC, Nomolt, 15 SC

Vlnatka krvavá (*Eriosoma lanigerum*)

Význam

- Významný škůdce
- Ve školkách - silné napadení
  - deformace koruny
- Posátá místa- vstupní brána pro infekci
- Vnímavé odrůdy:
  - Parména zlatá zimní, James Grieve

Příznaky

- Krvavě červené mšice v koloniích
  - pokryté nápadným bílým voskovitým povlakem
  - bílé chomáče na letorostech a větvích
- Sáním vznikají rakovinné zduřeniny

Vývojový cyklus

- Přezimují larvy 1. a 2. stupně i dospělci na kořenech u paty kmene
- V dubnu a květnu vylézají po kmenech do koruny
  - sání na kalusových pletivech ran
- Množí se partenokarpicky - žijí v koloniích až 10 generací ročně
- Okřídlené samičky přelétají na další stromy
- Pasivní šíření bezkřídlých larev
- V září klade samice po 1 vajíčku
- Přezimuje pouze potomstvo živorodých samic

Ekologie

- Silná redukce zimními mrazy (-18 °C dospělci, -21 °C larvy)
- *Aphelinus mali*, *Forficula auriculata*

Ochrana

nepřímá - pouze selektivní přípravky - podpora antagonistů

přímá - více než 10 kolonií na 100 letorostů
- smáčedlo, vyšší tlak, Pirimor, Aztec

Předivka jabloňová (*Yponomeuta malinella*)

Význam

- V neošetřovaných sadech, stromořadích
  - holožírý

Příznaky

- V pupenech škodí - malé housenky
- Velké housenky (4-20 mm)
  - žlutooranžová s černými skvrnami
  - spřádají společná hnízda
- Požerky listů
- Hustý bílý zápredek
- Při vyrušení
  - housenky se spouští po vlákněch k zemi

Vývojový cyklus

- Dospělci létají v létě - bílý motýl s černými tečkami na křídlech
- Samičky kladou vajíčka do skupin po 40-80 ks
- Housenky se línou koncem léta
- Kuklí se ve společném zápředku
  - bílé vřetenovité kokony
- Přezimují housenky kryté želatinovou vrstvičkou
- 1 generace ročně

Ochrana

nepřímá - podpora parazitoidů a predátorů

přímá - předjarní postřiky olejovými přípravky

- *Bacillus thuringiensis kurstaki*
Biobit WP, Dipel

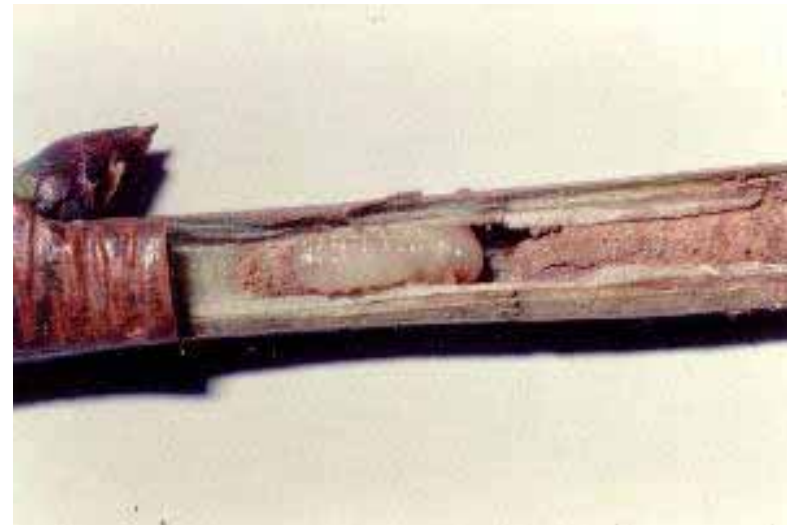
Bodruška hrušňová (*Janus compressus*)

Význam

- Významné škody ve školkách a na mladých stromcích
  - zničení terminálního výhonu
  - deformace koruny

Příznaky

- Na letorostech spirálovité vpichy
- Letorosty se ohýbají, vadnou, černají
- Odumírání konců letorostů
- Uvnitř napadených letorostů - růžová larva
- Dospělec- štíhlá vosička (7 mm)

Vývojový cyklus

- Přezimuje larva v zápředku ve výhonu
- Kuklení na jaře
- Dospělci se líhnou v květnu
- Oplodněné samice - několik spirálovitých vpichů do letorostů
- Kladení po 1 vajíčku do nejspodnějšího vpichu
- Vylíhlá larva se živí dřením letorostu

Ochrana

- obtížná
  - mechanické odstraňování napadených letorostů či výhonů a jejich ničení
  - postřiky v květnu proti kladoucím samicím

Plodomorka hrušková (*Contarinia pyrivora*)

Význam

- Graduující škůdce
- Vážné ztráty na úrodě

Příznaky

- Černání a opad plůdků
- Vnitřek plodu černý - dutina s larvou
- Opad malých plůdků
- Větší plody deformované - znetvořené
- ztlustlá stopka
- Larva nažloutlá, beznohá (3-4 mm)

Vývojový cyklus

- Přezimují larvy v půdě, kuklí se na jaře
- Dospělci komárkovitého vzhledu
- Kladení do květních pupat
- Po 4-6 dnech larvy - vyžírání plůdků
- Za 6 týdnů opouštějí plod - seskakují na zem - v půdě zámotky
- 1 generace ročně

Ekologie

- sucho a teplo - zaschnutí napadených plůdku - úhyn larev
- pozdní jarní mrazíky - význam pro příští rok

Ochrana

nepřímá - setřásání a likvidace plodů

přímá - ošetřujeme v době letu kladoucích samic - fenofáze zeleného poupěte
- monitoring - bílé lepové tabule
- přípravky proti savým a žravým škůdcům
Decis 2,5 EC, Karate 2,5 EC

Ploskohřbetka hrušňová (*Neurotoma flaviventris*)

Význam

- V extenzivních výsadbách - holožíry

Příznaky

- Velká hnízda vyplněná černým trusem
- Larvy žlutooranžové s černou hlavou
  - 3 páry končetin , 20 mm
- Larvy žijí pohromadě
  - spřádání listů - hnízda
- Požerky listů až holožíry
- Dospělci- nápadně zploštělé bylinné vosy
  - žluté s černou kresbou , 11-14 mm

Vývojový cyklus

- 1 generace ročně
- Přezimují larvy v půdě - 10 cm pod povrchem - kokony
- Kuklení na jaře
- Dospělci se líhnou v květnu
- Kladení vajíček - na špičku spodní strany listů, v řadách
- Larvy se koncem července spouštějí k zemi - přezimování

Ochrana

- mechanické ničení hnízd
- postřiky koncem května (líhnutí larev)

Vrtule třešnová (*Rhagoletis cerasi*)

Význam

- Nejvážnější škůdce třešní
- Původce červivosti třešní
- Více ohroženy pozdní odrůdy se sladkou dužninou

Příznaky

- V plodech - bílé beznohé larvy - 6 mm dlouhé strusky
- Plody v místě napadení zahnívají
- Dospělec až 4 mm dlouhá černá lesklá muška s tmavě pruhovanými křídly

Vývojový cyklus

- Přezimují puparia v půdě
- Líhnutí dospělců- květen- červen
- Za 10 dnů po vylíhnutí samičky kladou do plodu vajíčka
  - zpravidla po 1 ks
- Larvy v plodech 3 týdny , padají na zem - kuklení v půdě

Ekologie

- Vývoj kukel při teplotě 7 °C, zastíněná místa koruny- zpoždění vývoje
- Přirození nepřátelé - nedostatečná ochrana

Ochrana

nepřímá - časná kompletní sklizeň. Zabránění opadu larev na zem
- přerušení vývojového cyklu

přímá - signalizace a ochrana - žluté lepové lapáky (Stopset Ž)
- ošetření proti dospělcům - teplota nad 17 °C
- ošetření proti vajíčkům a larvám (2 vajíčka na 100 plodů)
- Anthio 25, Decis 2,5 EC, Sumithion super

Pilatka švestková, pilatka žlutá (*Hoplocampa minuta*, *Hoplocampa flava*)

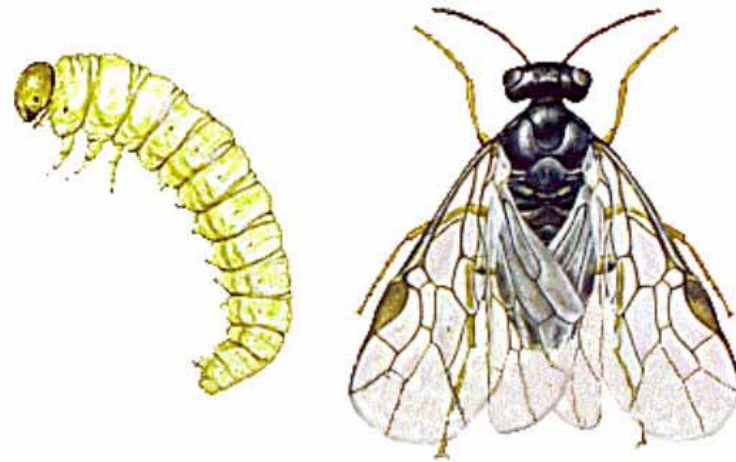
Význam

- Nejvýznamnější škůdce slivoní
- Totální opad plodů citlivých odrůd
Domácí švestka, Dolanka

Příznaky

- Uvnitř plůdku světle zelená larva -
- vyžírá dřeň
- Opadlé mladé plůdky s otvorem
- Dospělec černý (pilatka švestková)
žlutohnědý (pilatka žlutá)

Vývojový cyklus

- Přezimují larvy - housenice- v zámotcích v půdě
- Kuklení na jaře
- Dospělci se líhnou v dubnu - před květem slivoní
- Samičky kladou vajíčka jednotlivě pod kališní plátky
- Larvy se vžírají do plůdku
- Po 9 dnech plůdek zavadá a larva napadá další plod - až 3-4 ks
- Dorostlé larvy v opadlém plodu - do půdy

Ekologie

-parazitoidi - lumčiči rodu *Bracon*, lumci rodu *Angitia* a *Meleboris*

Ochrana

nepřímá - podpora parazitoidů - vyloučení neselektivních insekticidů
- výběr méně náchylných odrůd

přímá - bílé lepové desky - před začátkem kvetení
- insekticidy- těsně před líhnutím larev - dokvétání , 2 červené skvrny na vajíčku
Reldan, Zolone

Puklice švestková (*Parthenolecanium corni*)

Význam

- Napadá především švestky
- Nekrózy dřeva, prosychání větví
- Silné dlouhodobé napadení
  - hynutí celých stromů
- Předčasný opad listů
- Napadení drtníky

Příznaky

- Na větvích 4-6 mm dlouhé oválné štítky, tmavohnědé
- Larvy sají na listech - vylučování medovice
  - následné napadení černěmi
- Přezimující larvy - ploché oválné - 2 mm

Vývojový cyklus

- Přezimují larvy na větvích
- Na jaře larvy přelézají na jednoleté větve - přísátí - dokončení vývoje
- Samičky kladou vajíčka v květnu a v červnu - pod štítek (stovky až tisíce vajíček)
  - parthenogenetické rozmnožování
- Larvy se rozlézají na listy - sání na spodní straně
- V srpnu až září larvy 2. instaru - na větve a kmény - přezimování

Ekologie

- v Evropě rozšířeny až do 900 m n. m.
- predátoři - dravá slunéčka.
- parazitoidi - chalcidky

Ochrana

nepřímá - podpora přirozených antagonistů

- selektivní insekticidy, ozelenění meziřadí

přímá - postřik v době rašení (slivoně)

- olejové přípravky, Frutapon 7E, Nissorun 10 WP
- práh škodlivosti u slivoní - 25 larev na 1 m tříletých větví

Zobonoska ovocná (*Rhynchites bacchus*)

Význam

- Význam roste
- Ztráty a znehodnocení plodů

Příznaky

- Výskyt zlatozelených až purpurových asi 5 mm nosatcovitých brouků
- Nakousané pupeny, listy, mladé plody
- Starší plody- vyžrané jamky
- Nakousnuté stopky plodů - opad plodů

Vývojový cyklus

- Dvouletý vývoj
- Přezimují brouci pod kůrou, larvy v půdě
- Na jaře úživný žír brouků
- Kladení samic - vajíčka do plodů po 1 ks
  - + vykousnutí 2 otvorů v plodu - infekce monilií
  - + nakousnutí stopky - opad plůdku
- Po 25 -50 dnech vývoje uvnitř hnijícího plodu - larvy opustí plod
  - zavrtání do půdy
- Za 13-14 měsíců kuklení
- Za 10 dní se líhnou dospělci, koncem léta vylézají z půdy

Ochrana

nepřímá - podpora predátorů - lumčící

přímá - na základě monitoringu - leповý pás z vlnité lepenky - koncem srpna

- setřásání a ničení brouků , sběr plodů s larvami
- postřik insekticidy

Píd'alka podzimní (*Operophtera brumata*)

Význam

- Významný škůdce ovocných i lesních dřevin (duby)
  - polyfágní druh

Příznaky

- Poškození pupenů, květů, plodů
- Vyžírání hlubokých děr
  - deformace, opad plodů
- Světle zelené housenky (2,5 cm) na rašících lístcích
  - 2 páry panožek na zadečku

Vývojový cyklus

- Motýli se líhnou na podzim (po mrazech)
- Samičky neschopné letu - po spáření vylézají do korun
- Kladení 100-200 vajíček jednotlivě
- Přezimují vajíčka
- Na jaře housenky - škodí na rostlinných orgánech
- Mladé housenky
  - šíření větrem na vláknech
- V červnu se spouští k zemi - kuklení 10 cm pod zemí
- 1 generace ročně

•Ochrana

- nepřímá - podpora přirozených nepřátel -sýkorky a další druhy ptáků
  - řada blanokřídlých parazitoidů

přímá - leповé pásy na kmenech - instalace na podzim

- přípravky *Bacillus thuringiensis*
- ekotoxikologicky přijatelné insekticidy - regulátory růstu a vývoje hmyzu

Bourovec prsténčitý (*Malacosoma neustria*)

Význam

- V extenzivních výsadbách a stromořadích
  - možný výskyt holožírů

Příznaky

- Požerky listů
- Až 30 cm velké zápředky
  - kolonie housenek -- hnízda
- Housenky 5 cm dlouhé,
  - modrá hlava
  - bílý proužek na hřbetě
  - červené a černé pruhy po stranách
  - + jasně modré pruhy
- Vajíčka nakladená kolem větviček
  - ve tvaru prstýnku - v zimě

Vývojový cyklus

- 1 generace
- Přezimují vajíčka na větvičkách
- Líhnutí housenek koncem dubna, kuklení v červnu
- Běžoví motýli létají v červnu až srpnu

Ekologie

Hmyzožravé ptactvo, parazitoidi a predátoři

Ochrana

nepřímá - podpora antagonistů

přímá - odstříhávání hnízd
- postřiky *Bacillus thuringiensis*

Bekyně zlatořitná, (*Euproctis chrysorrhoea*)

Význam

- Významný škůdce
- Oslabené stromy - neošetřované sady a silniční stromořadí - holožírý

Příznaky

- Hustá bílá hnízda 10- 20 cm po obvodě koruny
- zapředené listy - požerky
- Housenky černohnědé s rezavými chlupy
na 6. a 7. zadečkovém článku
- rumělkově červená žláza
- Sněhobílý motýl s výraznými řasnatými tykadly
a s rezavými chloupky na zadečku

Vývojový cyklus

- Přezimují housenky 3. instaru
- Koncem dubna ožírají rašící pupeny a listy
  - zvětšování hnízda - opředení celé větve
- Před kuklením opouštějí hnízda, žijí jednotlivě
- Kuklí se v prasklinách borky či sepřádají několik listů
  - šedohnědý zápředek
- Motýli se líhnou asi za 14 dnů
- Spáření a kladení vajíček
- Mladé housenky koncem léta

Ochrana

nepřímá - podpora parazitoidů (lumci, lumčící, chalcidky, kuklice)

přímá - odstřihávání hnízd

- *Bacillus thuringiensis*- vysoce účinné přípravky
- inhibitory syntézy chitinu - Insegar
- Cascade 5 EC - na mladé housenky v září

Bekyně velkohlavá (*Lymantria dispar*)

Význam

- Škodí na mnoha druzích na lesních porostech (dub, jehličnany)
- Chloupky toxické - alergické reakce, záněty kůže, i případy oslepnutí

Příznaky

- Požerky listů
- Černá housenka s rezavými chloupky
- Housenky žijí zpočátku společně, později samostatně, netvoří zámotky
- V zimě na kmeni kupky vajíček - "zrcátka" pokryté rezavými chloupky
- Samičky s velkou hlavou a s příčnými černými vlnkami na křídlech

Vývojový cyklus

- 1 generace ročně, přezimují vajíčka
- Líhnutí v době rašení živných rostlin
- Vývoj housenek 50-80 dní
- V létě kuklení - lehký zápredek v prasklinách borky na kmenech
- Motýly 10-20 dní po zakuklení
- Páření a kladení vajíček

Ekologie

- hmyzožraví ptáci (kukačky, sýkory)
- blanokřídlí parazitoidi
- viry, *Bacillus thuringiensis*
- entomopatogenní mikroorganismy - houby

Ochrana

nepřímá

- ošetření dubových porostů- vznik gradací škůdce
- podpora přirozených nepřátel

přímá - přípravky na bázi *Bacillus thuringiensis* - vysoká účinnost